
Razpravljanja

Razmislek o recenziji

»Bobu bob, popu pop«.¹ Ne, to ni krilatica časnika Večer oziroma priznanje za lucidne misli, temveč je Jagičev poziv Ramovšu k sodelovanju v razpravi o jezikovnih vprašanjih in ravni socialnega, ekonomskega, javnega in zasebnega bivanja. Razmislek je v svojem bistvu temeljna dolžnost vsakega, da sam pri sebi v dialogu s pričakovani in analitično oceno razmer določi smernice nadaljevanja svoje poti. To je aktivno vodenje življenja, ki ob zadovoljevanju svojih potreb in občutku za samoomejevanje v razmerju do drugih poveča verjetnost občutka umirjenosti in sreče. V aktivnost nas kot posameznike sili spreminjajoč se model osnovnega gradnika družbe in vse bolj izobilja impulzov polno okolje. V takšnih razmerah se nam morajo kot čustveno občutljivim posameznikom porajati vprašanja o obstoju, trdnosti itd. V odvisnosti od usmerjenosti k cilju in premagovanju ovir pripravljamo vsakodnevnne majhne spremembe, ki nam olajšujejo življenje. To lahko v evolucijskem žargonu označimo za prilagoditev na spremembe. Kljub preživetvenemu nastavku nas zgostitev spremembic iznenadi in sproži nepovraten proces dinamičnih sprememb. Nekaj podobnega se je meni zgodilo ob koncu poletja. Prisiljen sem bil k temeljitem premisleku o življenju. V tako čustveno intenzivnem obdobju sem opazil, da sta »Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju« in »Janko Štampfl, soavtor knjige in pranečak Franja Malgaja«,² na blogu Inštituta za novejšo zgodovino objavila del odgovora in pridala povezavo na celotno besedilo odgovora na mojo recenzijo knjige »Franjo Malgaj: Vojni spomini 1914-1919«. Recenzija je bila objavljena v Prispevkih za novejšo zgodovino,³ nato pa še na blogu⁴ knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani.

Sčasoma je dozorela odločitev, da oblikujem misli. Na začetku moram priznati, da sem bil presenečen nad odzivnostjo in predvsem odzivom na recenzijo. Predvsem zato, ker sem podal tehtne pripombe. Pisanja recenzije sem se lotil, ker sem po srcu lokalpatriot. Poleg tega sem pred nekaj leti začel šolanje na Osnovni šoli Franje Malgaja. Ko sem opazil knjigo Vojni spomini med novostmi, sem bil prav vesel in ponosen, da je izšla knjiga o ugledni zgodovinski osebnosti iz naših krajev, ki je s svojimi dejanji vplivala na dinamične procese v prevratni dobi.

Branje strokovne literature predstavlja vez s širnim svetom, zato sem pri tem opravilu nadvse skrben in kar se da kritičen. Dodatno sem se v večini skrbnega branja tekstov izpopolnil ob branju in urejanju prispevkov, ki so izšli v znanstveni monografiji »Mesto in gospodarstvo: Mariborsko gospodarstvo v 20. stoletju«,⁵

¹ S tem besedami je Vatroslav Jagič želel prepričati Frana Ramovša, da naj se aktivno vključi v vse bolj razgreto razpravo v Kraljevini SHS o stopnji, smernicah in obsegu kulturnega in jezikovnega ujedinenja. - Ana Kobljar Horetzky: Korespondenca Frana Ramovša: 1: Izpisi pisem dopisnikov. Ljubljana 1985, str. 47.

² Podpis pod odgovorom na recenzijo.

³ Odgovornemu uredniku Prispevkov za novejšo zgodovino dr. Zdenku Čepiču sem recenzijo oddal 17. julija 2009. Objavljena je bila v drugi številki Prispevkov na straneh 243-245.

⁴ Recenzijo sem 19. avgusta 2010 poslal bibliotekarju Igorju Zemljiču, skrbniku in uredniku bloga knjižnice INZ.

⁵ Željko Oset, Barbara Berberih Slana, Žarko Lazarevič (ur.): Mesto in gospodarstvo: Mariborsko gospodarstvo v 20. stoletju. Ljubljana/Maribor 2010.

ter ob sodelovanju pri urejanju zbranih del dr. Ervina Dolenca (»Med kulturo in politiko: Kulturnopolitična razhajanja v Sloveniji med svetovnimi vojnama«⁶). Ob tem naj dodam misel dr. Ervina Dolenca, da je pisanje recenzentskih mnenj kolegialno opravilo.⁷ Premalo poznam obrt pisanja ocen, da bi lahko verodostojno ocenjeval vzroke za takšno stanje. Ob tem je treba opozoriti na obdobje, ko še ni bilo metabibliografskih baz z večnivojskimi iskalnimi nizi, ki danes omogočajo raziskovalcem brskanje po knjižni zalogi tako za leseno pregrado kakor tudi na drugem koncu vasi. V obdobju, ki ga lahko časovno zamejimo z razvojem sodobne znanosti oziroma porastom ustvarjalcev raziskovalcev, so recenzije predstavljale skupaj s sestavljanjem bibliografij nujo, saj je bila pretočnost informacij omejena in ne povsem zanesljiva, zato so se z ocenjevanjem znanstvenoraziskovalnih izdelkov ukvarjali raziskovalci v vseh etapah svoje kariere. Vzroke za ponikanje želje za objavo recenzij lahko pripišemo tehnološki revoluciji, ki je omogočila bolj eksperimentalno iskanje izdelkov, in proizvodno-modni revoluciji, ki uspe izdelati toliko vrst čevljev, da nihče več ni povsem primeren sodnik.

Bil sem v nemajhni zadregi, ko sem prebral odgovor na recenzijo, saj so mi glavi odzvanjale besede zaletavo, nestrokovno in neobjektivno. Zadrega je prešla v zmedenost, saj je bil poleg omenjen Sokratov zagovor. V meni je začela rasti slutnja, da tukaj ni vse povsem v redu. Sum je bil potrjen, ko je bilo razmišljanje o metodologiji (kot osnovnem postulatnu znanstvenoraziskovalnega dela) oziroma intelektualni prtljagi označeno za »telečnjak«. Prav od srca pa sem se nasmejal, ko sta Marijan F. Kranjc in Janko Štampfl svetovala »predstojniku INZ, spoštovanem dr. Dam(i)janu⁸ Guštinu, da mlademu raziskovalcu za to recenzijo, v kateri je eno tret(j)ino⁹ prostora porabil samo za prelaganje 'intelektualne prtljage' oz. telečnjaka, mirne duše zapiše - cvek!«.

Zavedam se, da je delo z arhivskim gradivom zahtevno in zamudno, da raziskovanje terja veliko pozitivne energije in materialnih sredstev. Vendar druge poti za nova odkritja, seveda ob upoštevanju literature in ostalin pretekle dobe, ni. Arhivi so odraz preteklosti, arhivsko gradivo pa odraz pretekle upravno-politične razdelitve in družbene stratifikacije ter tudi konceptualnih rešitev arhivistov. Zato je treba pridobiti ustrezno usposobljenost, ki jo diplomirani zgodovinarji pridobijo s študijem in poslušanjem predavanj pri predmetih uvod v študij zgodovine, arhivistika, teorija zgodovine, muzeologija, uvod v metodologijo znanstvenoraziskovalnega dela itd., ljubiteljski zgodovinarji pa s študijem literature in praktičnim delom v arhivu. Usposobljenost pride do izraza pri pisanju izdelkov kakor tudi pri izdelavi naročila arhivskega gradiva. Naročilo je podobno kot vprašanje ali komentar, saj odraža raven (ne)znanja. Danes, ko je svet tako dobro omrežen, je možno naročilo oddati v obliki elektronskega sporočila; seveda pa je zaželeno, da naročnik predhodno preštudira arhivska pomagala.

Marijan F. Kranjc mi v odgovoru¹⁰ očita, da ne poznam dovolj dobro del znanstvenega svetnika dr. Jurija Perovška o Državi SHS (Slovencev, Hrvatov in

⁶ Ervin Dolenc: Med kulturo in politiko: Kulturnopolitična razhajanja v Sloveniji med svetovnimi vojnami. Ljubljana 2010.

⁷ Prav tam, str. 16-17.

⁸ Opomba Željka Oseta.

⁹ Opomba Željka Oseta.

¹⁰ Torej, mladi recenzent si tudi umišlja, da nekaj pozna, dejansko pa javno kaže samo svoje neznanje.

Srbov¹¹). Zato naj navedem tri citate, iz katerih je razvidno Kranjčevo razumevanje Države SHS. Na strani 40 je v opombi 24 zapisano: »Že dejstvo, da je bila po razpadu Avstro-Ogrske ustanovljena Država Srbov, Hrvatov in Slovencev.« Na strani 75 je v opombi 71 zapisano: »Država SHS je podpisala krivično mirovno pogodbo 12. novembra 1920 v Rapallu.« Na strani 201 v opombi 171: »Vlada Države SHS oziroma Kraljevine SHS v Zagrebu je 1. decembra 1918 povišala večino slovenskih častnikov avstro-ogrške vojske v višje čine.« Omenjene tri trditve so napačne. Kot sem že v recenziji opozoril, je treba posvetiti dolžno pozornost uporabi nazivov za državno tvorbo. Marijan F. Kranjc je kot argument v odgovoru zapisal ugotovitev, da je v kazalu Slovenske novejšje zgodovine zavedeno poglavje »Slovenska samostojnost v Državi SHS«. Očitno pa je spregledal poglavje »Vojska Kraljevine SHS«. ¹² Nadvse pomenljiv je tudi začetek poglavja »Prve težave v novi državi«: »Po oblikovanju Kraljevine SHS se slovenska samostojnost, dosežena v Državi SHS, ni ohranila. Zagotovilo srbskega prestolonaslednika Aleksandra Karađorđevića, ki ga je dal ob jugoslovanski združitvi 1. decembra 1918 v Beogradu, ni bilo uresničeno«. ¹³

Sokratov zagovor ni potreben, saj v znanosti veljajo argumenti. Sklicevanje na avtoriteto je v teoriji trdnosti argumentov označeno za zmoto ad baculum. ¹⁴ Zagovor ni potreben, saj živimo v svobodni, demokratični družbi. V tako svobodno urejeni družbi inkvizicija ni mogoča. Po mojih informacijah majevtična metoda kot sredstvo vzgojnega delovanja v znanstveni sferi na začetku novega tisočletja na sončni strani Alp nima domovinske in pravne pravice. Zagotovo pa velja upoštevati Sokratovo predpostavko o tem, da »vem, da nič ne vem«, saj na ta način pridobimo tla pod nogami in tudi krila, s katerimi lahko zajadramo v širni domači svet. S tem, ko krepimo vedoželjnost, krepimo sebe kot posameznike in s tem širimo meje sveta skupnega.

Nadvse skrbno sem pregledal svojo pogodbo o zaposlitvi, pogodbo o financiranju podiplomskega raziskovalnega usposabljanja s strani Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, interne pravilnike in akte Inštituta za novejšo zgodovino ter spletno stran ARRS. Poleg tega sem opravil vrsto pogovorov o načelnem statusu mladega raziskovalca v raziskovalni skupnosti. Ugotovil sem, da so mladi raziskovalci enakopraven del znanstvenoraziskovalne sfere. Njihova verodostojnost je odvisna od njihovega dela, dejanj in splošnega vtisa. Omenjeno pa velja tudi za znanstvenoraziskovalne delavce z višjimi akademskimi nazivi. Razlika med mladimi raziskovalci in ostalimi raziskovalci je torej v stopnji izpostavljenosti oziroma boju za položaje in sredstva.

Dodal bi še, da v delu primanjkuje navajanja znanstvenoraziskovalnih dosežkov že uveljavljenih kolegov. Nadvse zanimiv je pristop, da so v sprotnih opombah

¹¹ Ob tem naj opozorim na prvo objavo v uradnem listu Narodne vlade SHS v Ljubljani. »Državljan! Predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov je na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovenijo imenovalo to-le vlado«. SiStory: Viri: Tiskani: Uradni listi, <http://www.sistory.si/uradni-listi.html>, 25. 11. 2010.

¹² Zdenko Čepič (ur. et al.). Slovenska novejša zgodovina: Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije:1848-1992. Ljubljana 2005, str. 8-9.

¹³ Jurij Perovšek: Uvajanje centralizma. V: Zdenko Čepič (ur. et al.). Slovenska novejša zgodovina: Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije:1848-1992. Ljubljana 2005, str. 211.

¹⁴ Danilo Šuster: Moč argumenta: logika in kritično razmišljanje : Logika in kritično razmišljanje. Maribor 1998, str. 197-198.

navedeni sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo, ki jih je uredil in objavil Peter Ribnikar. Na seznamu virov in literature pa je navedeno »Arhiv Slovenije, Sejni zapisnik Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo 1918-1921«.

Za sklep naj omenim, da gotice ni mogoče prevesti, saj je gotica pisava in ne jezik. Pri transkripciji iz gotice v latinico je treba ohraniti znakovno vrednost. V primeru da v dokumentu, napisanem v gotici, piše »Franz«, mora biti tudi v transkribirani različici biti Franz.

V Ljubljani, na dan, ko je Franjo Malgaj iz Hruševca¹⁵ leta 1918 prevzel nadzor nad Velikovcem

Željko Oset, mladi raziskovalec - asistent

Pripis odgovornega urednika Prispevkov za novejšo zgodovino

Objavljamo odgovor na zapis generalmajorja Marijana F. Kranjca, objavljenega pod naslovom *Odgovor na recenzijo Malgajevih vojnih spominov 1914-1919 - brzopleto, nestrokovno in neobjektivno* na <http://users.volja.net/marijankr/dok./blog-inz-odgovor>. To je njegov odziv na knjižno poročilo Željka Oseta o knjigi Franjo Malgaj, *Vojni spomini: 1914-1919*, objavljenega v *Prispevki za novejšo zgodovino*, 2009, št. 2, str. 243-245, oziroma na blogu knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino 20. avgusta 2010 (<http://knjižnicainz.blogspot.com/2010/08/kranjc-marijan-f.-in-štampl-janko.htm#more>). Komentar h knjižnem poročilu knjige avtorja Željka Oseta se tam glasi: »Sokratov« *zagovor knjige Malgajevih vojnih spominov 1914-1919 - Odziv na recenzijo: zaletavo, nestrokovno in neobjektivno. Mladi raziskovalec INZ (2007) je v knjigi našel tri napake in nekaj »nedoslednosti«, pa sem mu dokazal, da knjige sploh ni prebral, ali pa je poglavja enostavno preskakoval, zagrešil pa je tudi nekaj strokovnih napak. Ker na blogu ne sprejema celotnega odgovora, sem istega predstavil na svoji spletni strani »Vojaštvo - Military«.* Predstojniku INZ, spoštovanemu dr. Damjanu Guštinu, bi zato predlagal, da mlademu raziskovalcu za to recenzijo, v kateri je eno tretino prostora porabil samo za prelaganje »intelektualne prtljage« oz. telečnjaka, mirne duše zapiše - *čvek! Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju, Janko Štampl, Malgajev pranečak in soavtor, 04. september 2010, 20.09.* Ta tekst objavljen kot komentar k oceni objavljeni na blogu knjižnice INZ se razlikuje od zapisa, ki ga je objavil generalmajor Kranjc na svoji spletni strani <http://users.vokja.net/marijankr/index.html>. Ni običaj, vsaj naj ne bi bil (!), da se nestrinjanje z zapisanim ali polemika vodi v dveh različnih medijih, v tiskanem in v elektronskem, zato kot odgovorni urednik *Prispevkov za novejšo zgodovino*, v katerih je bilo poročilo Željka Oseta o knjigi najprej objavljeno, prosim gospoda generalmajorja Kranjca, da morebitno nadaljnjo polemiko nameni tudi za objavo v *Prispevkih za novejšo zgodovino*. Bralcem *Prispevkov za novejšo zgodovino* tako ne bo treba iskati različnih blogov in spletnih strani, za katere ni nujno, da sploh vedo, da obstajajo. Če gre za vsebinsko, znanstveno polemiko, menim, naj ta poteka v reviji, ki jo je prva objavila.

¹⁵ V knjigi je uporabljen toponim Hrušovec, kar je verjetno posledica tiskarskega škrata.